

STORTINGET

Innst. 148 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:26 S (2023–2024)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Naomi Wessel om ivaretagelse av veteraner

Til Stortinget

1. Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram for Stortinget en tiltaksplan for ivaretagelse og oppfølging av veteraner i løpet av sesjonen 2023–2024.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Steinar Krogstad og Trine Lise Sundnes, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schie Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, Bengt Fasteraune og Ola Borten Moe, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Stine Westrum, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein,

viser til forslaget, og merker seg at forslagsstillerne fremmer forslag om at regjeringen legger fram for Stortinget en tiltaksplan for ivaretagelse og oppfølging av veteraner i løpet av sesjonen 2023–2024.

Komiteen viser til at regjeringen tidligere har varslet lansering av en ny tiltaksplan for oppfølging av veteraner fra internasjonale operasjoner. Komiteen viser videre til at denne tiltaksplanen ifølge regjeringen skulle lanseres på frigjørings- og veterandagen 8. mai 2023. Komiteen merker seg at planen fortsatt ikke er lansert, men at statsråden i mars opplyste at tiltaksplanen da var forventet å være klar i 2023. Komiteen viser videre til at statsråden på et senere tidspunkt opplyste at Stortinget «vil bli orientert på egnet måte» om den kommende tiltaksplanen.

Komiteen understreker at gjeldende veteranmelding, Meld. St. 15 (2019–2020) Også vi når det blir krevet – Veteraner i vår tid, ble lagt frem for behandling i Stortinget av regjeringen Solberg våren 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at St. meld. nr. 34 (2008–2009) Fra vernepliktig til veteran – Om ivaretagelse av personell før, under og etter deltagelse i utenlandsoperasjoner og Meld. St. 15 (2019–2020) ble lagt frem for Stortinget. Handlings- og oppfølgingsplanen som operasjonaliserte St. meld. nr. 34 (2008–2009) ble ikke lagt frem for Stortinget som selvstendige dokumenter og ble kun behandlet i regjering som følge av etablert praksis. Disse medlemmer viser til at Hurdalsplattformen synliggjør regjeringens ambisjon om å styrke veteranoppfølgingen, og at regjeringen vil følge etablert praksis for handlings- og tiltaksplaner. Både finansieringen av tiltaksplanen og eventuelle lovendringer som følge av planen vil behandles på

reglementsmessig måte i Stortinget i årene som kommer. Disse medlemmer viser til svaret fra forsvarsministeren om at det vil kunne være hensiktsmessig for regjeringen å komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse for implementeringen og effekten av tiltaksplanen når den har fått tid til å virke. Disse medlemmer understreker at regjeringens planlagte tiltaksplan for anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av veteraner vil berøre en rekke ulike temaer på tvers av sektorer, og at det er viktig å sikre tverrdepartemental forankring.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til forsvarsministerens vurdering av forslaget, hvor han hevder at regjeringens varslede tiltaksplan er en konkretisering av Meld. St. 15 (2019–2020) som allerede er behandlet av Stortinget i Innst. 20 S (2020–2021).

Disse medlemmer vil i denne anledning minne regjeringspartienes medlemmer om hva de hadde å si til Meld. St. 15 (2019–2020) i Innst. 20 S (2020–2021):

«Disse medlemmer må dessverre konstatere at den framlagte veteranmeldingens største svakhet er at den er vag og uforpliktende. Det er talende at av et dokument på 92 sider er bare tre sider viet veien videre og framtidens veteranpolitikk.»

Denne stortingsmeldingen ble konkretisert i 2021 av regjeringen Solberg i en tiltaksplan på ni punkter som veteranorganisasjonene var svært misfornøyde med. Disse medlemmer anser derfor sittende regjeringens tiltaksplan ikke for å springe ut av noe tidligere stortingsbehandlet dokument, men ut fra to års påtrykk fra veteranorganisasjonene.

Disse medlemmer mener myndighetenes oppfølging og ivaretagelse av veteraner har lidd under vedvarende sviktende legitimitet hos de som har risikert sine liv på vegne av Norge.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre viser til en felles uttalelse fra 23. august i år fra SIOPS, NVIO og 15 andre veteran- og arbeidstakerorganisasjoner om regjeringens arbeid med ny tiltaksplan:

«Veteranorganisasjonene mener at veteranarbeid har blitt nedprioritert de siste årene. Dette sier vi med utgangspunkt i regjeringens lovnad fra Hurdalsplattformen og når vi ser på hva som skjer fra det politiske nivå, gjennom departementsnivået og ned på etatsnivået under de forskjellige departement som sier de stiller seg bak veteranarbeidet.

(...)

«Forventningene var at regjeringen utarbeidet en omfattende og forpliktende handlingsplan for veteranpolitikken, som inneholdt konkrete tiltak, tidsfrister, ressurs- og ansvarsfordeling, og at den ble forankret på Stortinget.»

Disse medlemmer slutter seg til veteranorganisasjonenes beskrivelse og sier seg enig i at tiltaksplanen må forankres i Stortinget for å ha den nødvendige troverdighet og legitimitet. En plan vedtatt i Stortinget vil videre ansvarliggjøre regjeringen for hvordan den følger opp tiltakene samt synliggjøre at ivaretagelse av veteraner er hele samfunnets ansvar og ikke et indre anliggende i Forsvarsdepartementet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av sesjonen 2023–2024 legge fram for Stortinget en tiltaksplan for ivaretagelse og oppfølging av veteraner.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen for noe tid tilbake varslet lansering av en ny tiltaksplan for oppfølging av veteraner fra internasjonale operasjoner. Disse medlemmer viser til at tiltaksplanen ifølge regjeringen skulle lanseres på frigjørings- og veterandagen 8. mai 2023. Disse medlemmer viser til planen nå er syv måneder på overtid, og fortsatt ikke lansert.

Disse medlemmer viser til at flere veteranorganisasjoner understreker at de ikke i tilstrekkelig grad opplever å ha blitt involvert i prosessen frem mot fremleggelse av ny tiltaksplan. Disse medlemmer viser til at Veteranforbundet SIOPS bemerker følgende om prosessen:

«Proessen i arbeidet med ny tiltaksplan har vært preget av unødvendig lukkethet fra Forsvarsdepartementet, korte innspillsfrister og en uklar rolle for de involverte organisasjonene. Arbeidet har også blitt preget av lite reel involvering av andre departement utenfor Forsvarsdepartementet, særlig har vi merket lite interesse fra Helse- og omsorgsdepartementet. Tiltaksplanarbeidet har vært dominert fra starten av Forsvaret og Forsvarsdepartementet. Vi savner et helhetlig politisk eierskap fra regjeringen. Offisielt har veteranorganisasjonene vært involvert som en referansegruppe, men har i realiteten vekslet mellom å være en arbeidsgruppe og høringsinstans.»

Disse medlemmer forventer at veteranorganisasjonene involveres på en god måte i prosesser av relevans for veteranarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser samtidig til at det ikke er vanlig praksis at tiltaks- og oppfølgingsplaner på veteranfeltet fremmes for Stortinget. Etter fremleggelse og stortingsbehandling av den første veteranmeldingen i Norge, St. meld. nr. 34 (2008–2009) ble handlingsplanen «I tjeneste for Norge» utarbeidet i 2011, etterfulgt i 2014 av oppfølgingsplanen med samme navn. Disse medlemmer viser til at

disse to planene operasjonaliserte stortingsmeldingen, og derfor ikke ble lagt frem for stortingsbehandling som selvstendige dokumenter. Denne fremgangsmåten illustrerer den ordinære praksisen på dette feltet.

Disse medlemmer viser til at gjeldende veteranmelding, Meld. St. 15 (2019–2020) ble lagt frem for Stortinget av regjeringen Solberg våren 2020 og behandlet høsten samme år. Tilsvarende som for prosessen etter behandlingen av St. meld. nr. 34 (2008–2009), kunngjorde regjeringen Solberg i juni 2021 at arbeidet med en ny tiltaksplan for oppfølging av veteraner var i gang, og at denne skulle omsette vedtatte målsettinger fra veteranmeldingen til konkrete tiltak. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg understreket at følgende punkter skulle følges opp i tiltaksplanen, og at det er tiltak som fortsatt ligger til grunn:

- «1. Kartlegging av prioriterte forskningsområder relatert til forsvarspersonell i utenlandsoperasjoner, også innen sivil forskning. Det vil legges frem en overordnet strategi for norsk veteranforskning i og utenfor forsvarssektoren.
2. Utvikle en fellesdepartemental kommunikasjonsplan for arbeidet med oppfølging av veteraner, for å synliggjøre og forbedre effekten av regjeringens politikk på området.
3. Etablering og kompetanseheving av regionale veterankontakter på utvalgte familievernkantor nær Forsvarets største avdelinger.
4. Fortsatt oppfølging av endringer i forsvarstilsatteforskriften slik at det kan gis kompensasjon for ulønnet foreldrepermisjon og hjemmedager med sykt barn når en av barnets forelder tjenestegjør i en internasjonal operasjon. Forslag til endringer i forskriften er sendt på alminnelig høring med åtte ukers høringsfrist.
5. Videreutvikle kompetanse og samhandling i det sivile hjelpeapparatet.
6. Sørge for at fastleger og annet helsepersonell vet hvor de kan ta kontakt for informasjon om veteranrelaterte utfordringer.
7. Sørge for at spesialisthelsetjenesten deltar i regionale fagnettverk for innsatspersonell som utvikler og deler kompetanse og bidrar til samhandling på

feltet.

8. Arbeide for større åpenhet omkring psykisk helse og mot stigmatisering av psykiske helseskader blant personell som har deltatt i internasjonale operasjoner gjennom økt kunnskap, bevissthet og informasjon.
9. Statsforvalterne vil fortsatt oppfordres til dialog og oppfølging av kommunene mht. veteranene fra internasjonale operasjoner, herunder 8. mai og kommunale veteranplaner.»

Disse medlemmer forventer at regjeringen følger opp de vedtatte tiltakene i den kommende tiltaksplanen. Disse medlemmer merker seg at mye kan tyde på at regjeringen ikke har involvert veteranorganisasjonen godt nok i det løpende arbeidet frem mot ny tiltaksplan, og forventer at regjeringen gjennomgående har god dialog med veteranorganisasjonene.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i løpet av sesjonen 2023–2024 legge fram for Stortinget en tiltaksplan for ivaretagelse og oppfølging av veteraner.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:26 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinnussen, Bjørnar Moxnes og Naomi Wessel om ivaretagelse av veteraner – vedtas ikke

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 12. desember 2023

Ine Eriksen Søreide

leder

Hårek Elvenes

ordfører

**DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT**

Skriv inn f.eks. Statsråden.

Stortingets president

Deres ref

Vår ref

Dato

23/00092-5

10.11.2023

Uttalelse til representantforslag 26 S (2023-2024) om å legge frem en tiltaksplan for ivaretagelse og oppfølging av veteraner i løpet av sesjonen 2023-2024.

Jeg viser til brev fra Utenriks- og forsvarskomiteen av 25. oktober 2023 med anmodning om uttalelse til representantforslag 26 S fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Naomi Wessel om fremleggelse av tiltaksplan for anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av veteraner for Stortinget.

Etter Meld. St. 34 (2008-2009) «*Fra vernepliktig til veteran*» Om ivaretagelse av personell før, under og etter deltakelse i utenlandsoperasjoner og behandlingen av denne i Innst. S. nr. 298 (2008-2009), utarbeidet regjeringen i 2011 handlingsplanen *I tjeneste for Norge*. Denne ble i 2014 fulgt opp av oppfølgingsplanen *I tjeneste for Norge*. Handlingsplanen og oppfølgingsplanen operasjonaliserte Meld. St. 34 (2008-2009) «*Fra vernepliktig til veteran*» Om ivaretagelse av personell før, under og etter deltakelse i utenlandsoperasjoner og ble følgelig ikke lagt frem for Stortinget som selvstendige dokumenter.

Meld. St. 15 (2019-2020) – *Også vi når det blir krevet – Veteraner i vår tid* ble lagt frem våren 2020. Den ble behandlet i Innst. 20 S (2020-2021). Meldingen gjorde rede for veteranpolitikken frem til da, og pekte vei videre med noen satsingsområder.

I Hurdalsplattformen har regjeringen også synliggjort en ambisjon om styrke veteranoppfølgingen, og sier at regjeringen vil ta bedre vare på veteranene før, under og etter tjeneste, med spesiell vekt på helsemessig og sosial oppfølging, samt at veteranenes kompetanse skal komme til nytte for samfunnet.

Regjeringens tiltaksplan for anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av veteraner er en konkretisering av Meld. St. 15 (2019-2020) – *Også vi når det blir krevet – Veteraner i vår tid* og behandlingen av denne i Innst. 20 S (2020-2021) På samme måte som handlingsplanen og oppfølgingsplanen var det. Tiltaksplanen er også en oppfølging av regjeringens

ambisjoner slik de kommer til uttrykk i Hurdalsplattformen. Tiltaksplanen vil berøre en rekke ulike temaer på tvers av sektorer. Både finansieringen av planen og eventuelle lovendringer som følge av tiltaksplanen vil behandles i Stortinget i årene som kommer. Når tiltaksplanen har fått virke en tid, vil det kunne være hensiktsmessig å komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse for implementeringen og effekten av planen.

Jeg mener at det vil være hensiktsmessig å følge etablert praksis for denne type handlings- og tiltaksplaner, slik at regjeringen kommer tilbake til Stortinget vedrørende tiltaksplanen når den har fått tid til å virke, foruten de nødvendige aspektene ved tiltaksplanen i kommende budsjettprosesser og eventuelle lovproposisjoner.

Med hilsen

Bjørn Arild Gram

